

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. Vtrum virtutes morales acquisitæ sint necessariò connexę cum charitate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

unius virtutis, non exercendo actus aliarum: A Ergo & acquirere unam virtutem sine aliis. Antecedens patet, Consequentia probatur. Virtutes non acquiruntur nisi per proprios actus: Ergo dum non exercentur nisi actus unius, non possunt aliæ acquiri.

35. Respondeo concessio Antecedente distinguendo Consequens: potest acquirere unam virtutem sine aliis, quantum ad essentiam, & in statu imperfecto, concedo: in statu perfecto, nego: status enim perfectus virtutis non dependet solum ex actibus gignentibus essentiam virtutis, sed etiam ex consortio & comitatu aliarum, à quibus juvari debet, ut facile & promptè possit in propria materia medium rationis attingere, non solum per recessum ab his quæ in propria materia possunt abducere à tali medio (ad quod sufficit ipsa virtus) sed etiam per recessum ab his quæ possunt absolute & in quacunque materia abducere.

36. Dices: Si status perfectus unius virtutis dependeret nedum ex frequentatione propriorum actuum, sed etiam ex comitatu & consortio aliarum virtutum, sequeretur quod dum una virtus in statu perfecto acquiritur, deberent omnes simul acquiri: Sed hoc videtur impossibile; tum quia in eodem instanti exerceri nequeunt actus omnium virtutum; tum etiam quia plures sunt virtutes, quarum actus non possunt ab aliquibus exerceri; pauper enim non potest exercere actus magnificentiae, neque conjugatus actus virginitatis: Ergo &c.

37. Respondeo concessio Majori, negando Minorem. Ad cujus primam probationem dicendum primò cum Cajetano, virtutes in statu perfecto simul acquiri, non similitate physica, hoc est in uno instanti, sed morali, id est brevi spatio temporis: nam brevi tempore occurrere possunt omnium vel saltem principalium actus, præsertim cum materiæ morales valde inter se connexæ sint, & aliæ aliis immisceantur.

Secundò responder idem Auctor, non esse inconveniens, ut unico actu, in virtute multorum præcedentium, simul generentur omnes virtutes in esse perfecto: nam etsi talis actus elicitive & formaliter sit unius tantum virtutis, potest esse virtualiter multarum, quarum actus præcesserunt: sicut ultima gutta in virtute præcedentium cavat lapidem. Imò actualiter potest idem numero actus ab omnibus principalibus virtutibus oriri: ut si mulier el'gat subire mortem, ne violer castitatem conjugalem; ille enim actus simul est fortitudinis, ratione objecti, & temperantiæ atque justitiæ, ratione motivi; quia propter servandam fidem conjugii (quod pertinet ad justitiam) & sibi castitatem (quod spectat ad temperantiam) amplectitur mortis periculum, quod est proprium munus fortitudinis.

38. Ad secundam probationem dicendum, ad acquisitionem virtutis non requiri quod actus exterior illius exercentur, sed sufficere actum internum electionis, absolutum, vel conditionatum: unde si pauper eliciat actus internos conditionatos liberalitatis & magnificentiae, poterit illas virtutes sibi comparare; & similiter conjugatus virtutem virginitatis, quantum ad formale, quia potest habere in præparatione animi integritatis conservandæ propositum, si hoc sibi competeret. Addo quod, cum diximus virtutes morales habere inter se necessariam connexionem, hoc intelligi debet de virtutibus

moralibus, quarum subjectum est capax, non verò de illis quarum est incapax: conjugatus verò qui voluptates veneras expertus est, non est capax castitatis virginalis, sed duntaxat conjugalis.

Objicies quartò: Prudentia est omnino prior virtutibus moralibus: Ergo potest esse perfecta sine illis, ac proinde præcipuum nostræ sententiæ fundamentum corrumpit. Consequentia patet, Probatur Antecedens. Primò quia virtutes morales acquiruntur per actus prudentiæ, regulantes actus proprios ipsarum à quibus immediatè producuntur. Secundò, quia virtutes morales non rectificant intentionem finis, sed electionem mediorum, virtus enim dicitur habitus electivus; intentio autem finis præcedit prudentiam & virtutem moralem; ejusque rectificativum ex parte voluntatis est synderesis, ex parte verò appetitûs, est naturalis rectitudo voluntatis.

Respondeo prudentiam non esse omnino priorem virtutibus moralibus, sed solum in esse imperfecto, & in fieri, ut loquitur Cajetanus, quatenus scilicet acquisitio virtutum moralium incipit ab ipso actu prudentiæ, taxante medium in earum materiis; acquisitis autem virtutum habitibus, & perfectè rectificato appetitu circa fines illarum, prudentia fit omnino perfecta. Ex quo patet ad primam probationem.

Ad secundam verò dicendum virtutem moralem nedum rectificare electionem mediorum, sed etiam intentionem honestatis in propria materia cujuslibet virtutis; quæ intentio, quia est acceptio unius præ alio, dicitur etiam electio lato modo sumpta, & virtus habitus electivus appellatur. Addo quod, dato quod virtus definiatur per ordinem ad electionem strictè sumptam, implicite tamen in ejus definitione involvitur intentio, quia ex hac semper procedit electio.

ARTICVLVS III.

Utrum virtutes morales acquisite sint necessario connexæ cum charitate?

CERTVM est virtutes morales infusas esse cum charitate necessario connexas: tum quia sunt proprietates gratiæ sanctificantis, ab ipsa dimanantes, & ab ea inseparabiles: tum etiam quia, ut discurret D. Thomas hic art. 2. virtutes morales infusæ non possunt esse sine prudentia infusa, à qua diriguntur & regulantur, sicut virtutes morales acquisite diriguntur à prudentia naturali & acquisita; prudentia verò infusa non potest esse sine charitate: quia perfecta prudentia, qualis debet esse infusa, non potest dari absque perfecta rectitudine appetitûs circa finem, cum non possit esse rectitudo circa media ad finem, nisi supponatur rectitudo circa ipsam finem: cum ergo sola charitas perfectè rectificet appetitum circa ultimum finem supernaturalem, ad quem ordinantur omnes virtutes morales infusæ, prudentia perfecta & infusa absque charitate esse nequit.

Solum ergo difficultas & controversia est inter Theologos, an virtutes morales acquisite, necessario sint cum charitate connexæ, subindeque an sine charitate ulla vera virtus acqui-

ri aut conservari possit: Ut autem omnis æquivo-
cacio tollatur, & status hujus difficultatis,
quæ, ut rectè dicunt Salmanticenses, non est
tam de re, quàm de modo loquendi, clarè per-
cipiatur:

Diligenter advertendum est, aliud esse vir-
tutem aliquam esse veram, & aliud esse perfe-
ctam: tunc enim virtus aliqua vera dici potest,
quando habet quiddam requiritur ad ejus es-
sentiam, & omnia prædicata essentialia sibi de-
bita: tunc verò perfecta & virtus simpliciter
appellatur, cum habet omnia ad suam perfe-
ctionem & statum connaturalem requisita. Hoc
præmissò, sit

S. I.

Referuntur sententia, & vera eliguntur.

43. **C**IRCA propositam difficultatem duæ sunt
extremæ sententia, & alia media. Scotus
enim in 3. dist. 36. qu. 1. docet non solum veras,
sed etiam perfectas virtutes posse sine charitate
reperiri, quamvis non sint ita perfectæ, sicut illæ
quæ cum charitate reperuntur. Janseuista verò
in alio extremo positi, negant veras & proprie-
tatis virtutes posse sine charitate reperiri. Quam
opinionem amplectitur etiam Joannes à S. Tho-
ma hic disp. 7. art. 7. ubi docet virtutes acqui-
sitas destrui quoad essentiam indirectè & conse-
quenter ad destructionem charitatis; quia tol-
litur conversio ad Deum, nedum ut finem super-
naturalem, sed etiam ut naturalem, sine qua nul-
la vera virtus subsistere potest. Pro explicatione
mediæ & veræ sententiæ:

Dico primò, acquiri posse veras virtutes, aut
acquitas conservari, sine charitate.

44. Probatur primò ex D. Thoma hic qu. 65. art.
2. in corp. ubi sic ait: *Virtutes morales, prout
sunt operativæ boni in ordine ad finem qui non
excedit facultatem naturalem hominis, possunt per
operam humanam acquiri; & sic acquisite sine chari-
tate esse possunt, sicut fuerunt in multis Gentibus.*
Quibus verbis utrumque asserit, & quod virtu-
tes naturales possunt acquiri sine charitate (quo-
modo fuerunt à Gentibus acquisite) & quod
possunt sine charitate conservari.

45. Probatur secundò: Philosophi Ethnici, ut
Aristoteles, Plato, & alij, quibus nihil super-
naturalium innouit, agnoverunt veras & prop-
rias virtutes morales, earumque essentiam &
prædicata quidditativa descriperunt: Ergo vir-
tutes morales, quantum ad suam essentiam &
prædicata quidditativa, à charitate non depen-
dent; subindeque sine illa acquiri & conservari
possunt.

46. Probatur tertio: Nihil est quo per ablatio-
nem charitatis destruantur virtutes morales, plu-
ribus actibus acquisite à justo in statu gratiæ,
quia non dependent à charitate, nisi solum
quoad ordinem in finem supernaturalem, qui
non est de ipsarum essentia, sed perfectio quæ-
dam eis per accidens superaddita ex vi imperij
charitatis; & aliunde habitus acquisiti pluribus
actibus, non destruantur totaliter unico actu
contrario: Ergo virtutes acquisite in statu gra-
tiæ, possunt deficiente gratiâ adhuc remanere
quoad essentiam.

Quod verò possint sine gratiâ & charitate ac-
quiri, ex eo ostenditur, quod existens in pec-
cato mortali non semper malè operatur, sed

Tom. III.

A multoties potest se benè moraliter exercere cir-
ca materias virtutum moralium, putà moderan-
do passiones &c. Ergo potest per hujusmodi
exercitium acquirere habitus inclinantes ad simi-
les actus, qui cum respiciant determinatè bonum,
habebunt veram virtutis essentiam, quæ
in hoc consistit quod sit inclinatio ad bonum de-
terminatè.

Dico secundò, nullam virtutem simpliciter
& perfectè talem, acquiri, aut conservari posse,
sine charitate.

47. Probatur primò: Virtus perfecta non potest
esse sine perfecta prudentia: Sed perfecta pru-
dentia non manet ablata charitate per pecca-
tum: Ergo nec perfecta virtus. Major pater,
Minor probatur. Prudentia corrumpitur per
peccatum, & quamvis non destruat totaliter
per quodcumque peccatum, benè tamen ex par-
te, quatenus appetitus malè disponitur circa fi-
nes virtutum moralium, quæ malà dispositione
existente, non potest esse firmum & rectum judi-
cium de agendis in omni eventu: Ergo perfecta
prudentia non manet, ablata charitate per pec-
catum.

48. Probatur secundò: Perfecta virtus non stat
cum facilitate ad peccandum: Sed hoc ipso quod
aliquis labitur in peccatum mortale, contrahit
facilitatem ad peccandum; quia ut ait Grego-
rius homil. II. in Ezechiel. *Peccatum quod mox
per penitentiam non deletur, suo pondere trahit ad
aliud:* Ergo perfecta virtus sine charitate stare
nequit. Major patet: quia de ratione virtutis per-
fectæ est reddere opus bonum facile, peccatum
verò difficile.

49. Confirmatur: Existens in peccato non potest
in sensu composito esse dispositus ad eligendum
medium in materia cujuscumque virtutis, contra
quodcumque impedimentum; cum sit conversus
ad aliquod omnino contrarium alicui virtuti,
nempe ad objectum peccati, & finem proximum
ipsum, putà ad delectabile tactus, aut gustus:
Ergo non habet virtutem perfectam & simplici-
ter dictam.

50. Confirmatur ampliùs: Virtus perfecta facit
habentem simpliciter bonum, ut constat ex defi-
nitione virtutis: Sed existens in peccato, & ca-
rens gratiâ & charitate, non potest dici simplici-
ter bonus: Ergo carens gratiâ & charitate, vir-
tutem perfectam habere nequit.

51. Ex quibus intelliges, virtutes quæ possunt esse
in homine peccatore, quamvis retineant essen-
tiam virtutis, esse tamen ita imperfectas, ut vir-
tutis nomen non mereantur; quia carent ordine
ad ultimum finem, tam naturalem quàm super-
naturalem, saltem ex parte operantis, & habent
potius statum dispositionis quàm habitus, cum
facile sint mobiles à subjecto, ob pravam dispo-
sitionem appetitus; nec extenduntur ad eligen-
dum medium in omni eventu, & contra quæcum-
que impediencia: quamvis, ut diximus, adhuc
sint virtutes quoad essentiam, quia ex natura sua
tendunt ad bonum, & aliunde postulant,
quantum de se, habere statum habitus & per-
fectæ virtutis.

S. II.

Solvuntur objectiones.

52. **C**ONTRA primam conclusionem obijciunt
in primis Adversarij varia Patrum testimo-
nia, quibus asseritur peccatores & infideles nul-

Xx ij

lam veram virtutem habere. In quo multus præter ceteros est Augustinus variis in locis, sed præsertim 4. contra Julian. cap. 3. ubi ait *non esse veras virtutes, nisi ubi est vera sapientia & charitas Dei. & ideo non esse inter Romanos & Græcos, qui essent veri sapientes, studiosique censendi.* Idem docet filius ejus sectator Prosper lib. 1. de vocat. Gentium cap. 7. & sæpe alibi. Subscribit Bernardus serm. 22. in Cantica in fine, & plures alij.

52. Ad hæc facile responderetur, Augustinum, & alios SS. Patres, nomine *vera virtutis* intelligere virtutem perfectam, quæ hominem promoveat ad vitam æternam, sive, ut ipse loquitur loco citato, *quæ liberandis & beatificandis hominibus deserviat.* Unde ibidem ait: *Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promissit, nihil prosunt homini virtutes, non sunt vera virtutes.* Quod verò idem S. Doctor agnoscat in peccatoribus & infidelibus veras virtutes, id est quæ retineant essentiam & quidditatem virtutis, patet ex Epist. 130. ubi ait continentiam Polemonis ad hujus vitæ honestatem valuisse, hoc est fuisse verè bonam intra gradum virtutis moralis Philosophicæ, & donum Dei illam appellat: negat tamen ad futuram immortalitatem valuisse, quia defuit Charitas & Religio in verum Deum. Apertè etiam lib. de spiritu & littera cap. 27. docet Gentem, etiam si impias, & à veri Dei notitia ac cultu extorres, quædam tamen opera edidisse, *quæ secundum justitiæ regulam meritiò rectèque laudantur*, ac proinde undequaque bona sunt, & verarum virtutum. De quo fufius in tractatu de gratia.

Disput. 1.
art. 3.

53. Obijciunt secundò: Charitas est forma virtutum, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 23. art. 8. Ergo tam impossibile est virtutibus quibusvis esse in rerum natura sine charitate, quam homini absque anima rationali.

Respondeo quod quando charitas à Theologis *forma virtutum* appellatur, non eo sensu hoc dicitur, quasi charitas sit aliis virtutibus essentialis, vel absolute necessaria, ut illæ in suo ordine, & intra finem sibi connaturalem, sint & dicantur veræ virtutes; hoc enim à nullo probato Authore assertum est, & rejicitur à D. Thoma citato in resp. ad 1. sed sensus solùm est (ut idem S. Doctor in corpore ejusdem articuli declarat) charitatem esse formam assistentem, & intrinsicam, quæ ceteræ virtutes in suis actionibus ad finem ultimum diriguntur, ac veluti formantur, accipiendi perfectionem illam extrinsecam, quæ ipsis advenit ex eo quod referantur ad ultimum finem hominis supernaturalem, in quem non subveherentur absque charitate. Nihilominus tamen ex suo intrinseco & connaturali fine, qui naturæ septis coërcetur, habent honestatem, & bonitatem naturalem, supernaturali adventitiæ substratam, sed quasi informem, eò quòd denuddetur ornamento illo insigni, quod per charitatem posset accedere.

54. Obijciunt tertio: Sicut scientiæ dependent à principiis, ita virtutes morales à finibus: Sed impossibile est dari scientiam, intellectu errante circa principia, aut ea ignorante: Ergo etiam impossibile est veras reperiri virtutes, si appetitus non habeat rectum affectum circa finem: Atqui existens in peccato mortali est averfus à Deo ut fine ultimo, tam naturali, quam supernaturali: Ergo non potest habere veras virtutes.

A Respondeo quod ut intellectus habeat veram scientiam de aliquo objecto, non aliud requiritur, quàm quòd sit bene dispositus circa propria illius principia, vel ea firmiter credendo, vel evidenter in se cognoscendo, quacumque existente dispositione circa principia communissima, quamvis sine illa non sit scientia perfecta, sed habeat potiùs statum dispositionis, quàm habitus. Similiter ut vera virtus acquiratur & conservetur in appetitu, sufficit quòd appetitus sit bene affectus ad finem proprium ipsius virtutis, quamvis non sit conversus ad finem ultimum simpliciter; sine qua conversione virtus non potest esse perfecta, nec meretur simpliciter nomen virtutis, magisque habet statum dispositionis, quàm habitus.

B Objicies quartò contra secundam conclusionem: Per unicum actum intemperantiæ charitas destrui potest, putà per unicum comestionem carniùm die ab Ecclesia prohibito: Sed nulla virtus acquisita per unicum actum corrumpitur, sicut nullum vitium per unicum actum generatur: Ergo virtus acquisita potest sine charitate conservari. Unde S. Thomas infra qu. 71. art. 4. docet unum vel alterum peccatum mortale simul cum virtute acquisita esse posse, quamvis non cum infusa.

Respondeo hoc argumentum probare quidem virtutem acquisitam, quantum ad essentiam, posse sine charitate subsistere, non tamen quantum ad perfectionem & statum: quia ad hujusmodi statum destruendum sufficit unicum peccatum morale; cum illud sufficiat ad destruendam perfectionem prudentiæ. Neque D. Thomas loco citato insinuat peccatum mortale conjungi posse cum virtute acquisita, in statu perfecto existente, sed duntaxat cum virtute acquisita quantum ad essentiam. Potestque hoc declarari exemplo vitiorum, quæ licet quantum ad subitantiã non destruantur unico actu contritionis, vel charitatis, destruantur tamen quantum ad statum vitij, ut docet idem S. Doctor qu. 1. de virtut. art. 10. ad 16. his verbis: *Licet per actum unum simplicem non corrumpatur habitus acquisitus (scilicet secundum substantiam) tamen actus contritionis virtute gratiæ habet quòd corrumpat habitum vitij: unde in eo qui habuit habitum intemperantiæ, cum contrivitur, non remanet cum virtute temperantiæ infusa habitus intemperantiæ, in ratione habitus, sed in via corruptionis.*

ARTICVLVS IV.

Quæ docet D. Thomas de æqualitate & duratione virtutum, breviter expenduntur?

E DE his proprietatibus tam copiosè disserit S. Doctor hîc qu. 66. & 67. ut nihil profus addendum sit, sed breviter & compendiosè explanandum quòd ille fufiori stylo & lato calamo tradit.

Quantum ergo ad æqualitatem virtutum qu. 66. docet quòd in virtutibus quæ differunt specie, una est major aliã, secundum quòd est rationi propinquior: & quia inter virtutes morales prudentia magis perficit rationem, illa aliis virtutibus moralibus præfertur; sicut visus om-